

Kommunstyrelsen

Dokumentansvarig: Verksamhetschef Bildning och hälsa

Beslutad: 2026-01-19

Diarienummer: KS/2025:2353

Biblioteksplan 2026–2029

Denna plan gäller både för folkbiblioteket och skolbiblioteksverksamheten.

**Munkfors
kommun**
MUNKFORS | RANSÅTER

Innehållsförteckning

Inledning.....	2
Biblioteken i Munkfors kommun	3
Folkbibliotek	3
Prioriterade grupper.....	4
Samverkan	5
Skolbibliotek	6
Skolbibliotekets funktion	6
Nulägesbeskrivning Munkfors kommuns skolbibliotek	7
Identifiering av eventuella framtida behov	8
Uppföljning	9

Inledning

Enligt bibliotekslagen ska varje kommun anta en biblioteksplan som anger inriktning och omfattning för den kommunala biblioteksverksamheten. Biblioteksplanen är ett styrdokument som säkerställer att verksamheten bedrivs i enlighet med lagens krav, nationella mål samt kommunens egna prioriteringar. Planen skapar förutsättningar för långsiktig planering, likvärdig biblioteksservice för invånarna och tydlig ansvarsfördelning.

Biblioteksplanen beskriver hur biblioteksverksamheten i Munkfors kommun strategiskt och långsiktigt ska bedrivas utifrån bibliotekslagen och skollagen. Biblioteksplanen ska kunna läsas och användas av alla som vill förstå, använda, ställa krav på eller samarbeta med biblioteken i Munkfors kommun.

Biblioteksplanen omfattar all kommunal biblioteksverksamhet i Munkfors kommun, både folkbiblioteket och skolbiblioteken. Bibliotekens respektive uppdrag skiljer sig åt och biblioteksplanen tydliggör deras olika funktioner och roller i kommunen.

Biblioteksverksamheten i Munkfors kommun utgår från nationella och internationella mål för kommunernas biblioteksverksamheter samt från regionala och lokala mål. Exempel på styrande dokument:

- Bibliotekslag (SFS 2013:801)
- Strategi för ett starkt biblioteksväsende 2022–2025
- Skollag (SFS 2010:800)
- Läroplan för grundskolan, förskoleklass och fritidshemmet
- Skolverkets juridiska vägledning för skolbibliotek
- Unescos och IFLA:s folk- och skolbiblioteksmanifest
- FN:s konvention om barnens rättigheter
- Regional biblioteksplan, Region Värmland
- Munkfors kommunvision 2030
- Kommunala mål för 2026

Biblioteken i Munkfors kommun

I Munkfors kommun finns ett folkbibliotek och ett skolbibliotek, det senare beläget på den ena av kommunens två grundskolor, Forsnässkolan (4–9). Arbetet pågår med att upprätta ett skolbibliotek även på Munkerudsskolan (F–3) enligt gällande lagkrav. Organisatoriskt hör både folk- och skolbibliotek till utskottet Bildning och hälsa.

Folkbibliotek

Folkbiblioteket ligger i kommunhuset centralt i tätorten. Dess ordinarie bemanning utgörs just nu av 2,35 årsarbetare, fördelade på en bibliotekarie, en barn- och ungdomsbibliotekarie och två biblioteksassistenter.

Folkbiblioteket är i nuläget öppet 33 timmar i veckan enligt nedan:

Måndag	10.00–18.00
Tisdag	10.00–16.00
Onsdag	10.00–18.00
Torsdag	10.00–16.00
Fredag	10.00–15.00

Folkbiblioteket är en del av webbplatsen Bibliotek Värmland, som är gemensam för länet. Där finns tillgång till flera av bibliotekets tjänster dygnet runt. Arbetet med webbplatsen sköts av webbansvariga från alla bibliotek i Värmland under ledning av en gemensam webbsamordnare.

Folkbibliotekets uppdragsgivare är kommunens invånare. Det är deras behov och intressen som ska styra dess innehåll och utbud. Folkbiblioteket ska upplevas som inkluderande och uppmuntra till möten. Det ska fylla funktionen av en öppen, religiöst och politiskt oberoende mötesplats där besökarna kan vara utan att behöva ange några skäl eller förväntas köpa något. Biblioteket och alla dess tjänster ska vara tillgängliga på enklast möjliga sätt för den enskilde och ingen ska utestängas på grund av ålder, funktionsnedsättning, språk, ekonomiska eller geografiska faktorer. Biblioteket har på så sätt en viktig roll att spela inte minst i tider av oro och kris genom att utgöra en trygg och naturlig mötesplats som dessutom erbjuder fri tillgång till litteratur, kultur, samtal och aktuell, tillförlitlig information. På detta sätt kan biblioteket bidra till samhällets motståndskraft.

Bibliotekets öppet- och lånetider ska i så stor utsträckning som möjligt vara anpassade efter övriga värmländska bibliotek så att kommuninvånarna ges tillgång till en biblioteksservice likvärdig den i övriga länet. Biblioteket ska kontinuerligt arbeta för att öka tillgängligheten till och användningen av biblioteket och ska bjuda in till delaktighet i utformandet av verksamheten. Kommunen strävar efter att öka tillgängligheten till biblioteket i Munkfors kommun. En utredning om att införa ”meröppet” (självbetjäning för bibliotekets användare utanför

bemannade öppettider) kommer påbörjas under 2026. I samma anda kommer biblioteket arbeta för att bli ett avgiftsfritt bibliotek vilket innebär att inga förseningsavgifter, påminnelseavgifter eller ersättningsavgifter tas ut. Detta i syfte att befästa tilliten mellan biblioteket och dess användare och tydliggöra att bibliotekets resurser och tjänster är allas vårt gemensamma ansvar.

Biblioteket ska ha ett rikt, kvalitativt, varierat och aktuellt utbud och alla former av lån ska vara kostnadsfria. Det ska vidare vara kommunens centrala mötesplats för litteratur, kultur och information. Programverksamhet är i det avseendet ett viktigt inslag och bibliotekspersonalen ska arbeta aktivt med kulturförmedling, bland annat genom att söka samarbete med allmänheten, både professionella kulturutövare och amatörer för att varje invånare ges tillgång till och möjlighet att utöva kultur. Bibliotekets programverksamhet ska vara mångfacetterad, öppen för alla och alltid kostnadsfri. Den ska i första hand främja intresset för litteratur, bildning, upplysning, utbildning, forskning och kulturell verksamhet i övrigt. Alla som på något sätt studerar är i detta avseende en viktig målgrupp för biblioteket och deras utbyte med biblioteket bör underlättas i så hög grad som möjligt.

Biblioteket ska även verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet. Biblioteket ska tillgängliggöra relevanta och aktuella tekniska verktyg vilket också förutsätter att bibliotekets personal har nödvändig teknisk kompetens och håller sig uppdaterad med teknikutvecklingen så att de vid behov kan handleda bibliotekets användare. Det är därför viktigt att bibliotekspersonalen tar vara på de möjligheter till kompetensutveckling som erbjuds, exempelvis inom ramen för samarbetet inom Bibliotek Värmland. Ett mål att sträva efter är att framöver kunna erbjuda mer formaliserad och återkommande dator- och IT-handledning i bibliotekets regi. I alla händelser är biblioteket beroende av en välfungerande IT-infrastruktur och erforderlig teknisk utrustning.

Prioriterade grupper

I bibliotekslagen anges några grupper vilka biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet.

*”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt **personer med funktionsnedsättning**, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.” (4 §)*

Folkbiblioteket förbinder sig att:

- utan kostnad erbjuda utkörning av medier till dem som inte kan ta sig till biblioteket på grund av kortare eller längre tids sjukdom, hög ålder, funktionsnedsättning eller annat skäl
- tydligt informera om och vara behjälpligt med tillämpliga digitala tjänster
- säkerställa att lokaler och hemsida är tillgänglighetsanpassade
- säkerställa att det fysiska beståndet av anpassade medier för personer med läshinder motsvarar efterfrågan

*”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt **de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska** [...]”*

(5 §)

Folkbiblioteket ska:

- regelbundet anordna aktivitetstillfällen vars främsta syfte är att främja integrationen i kommunen
- säkerställa att beståndet av medier på utländska språk och minoritetsspråken motsvarar efterfrågan
- säkerställa att den översatta informationen om biblioteket och dess tjänster motsvarar efterfrågan

*”Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt **barn och ungdomar** för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.”* (8 §)

FN:s konvention om barnets rättigheter ska genomsyra hela bibliotekets verksamhet. Mer konkret ska folkbiblioteket säkerställa att:

- en betydande del av aktivitetstillfällena som anordnas primärt riktas till barn och ungdomar och främjar deras intresse för kultur, litteratur och läsning
- alla barn i kommunen från sex års ålder erbjuds ett personligt lånekort
- varje barn i kommunen får möjlighet att gå på organiserade biblioteksbesök
- antalet nyförvärv av medier för barn inte understiger fem procent av barnboksbeståndet
- fokus ligger på de små barnens språkinläring och på att hitta nya vägar att stötta vårdnadshavarna och andra vuxna i barnens närhet
- samarbetet med för- och grundskola bibehålls och utvärderas kontinuerligt
- biblioteket i sitt planeringsarbete strävar efter att involvera målgruppen barn och ungdomar i syfte att utveckla bibliotekets verksamhet utifrån gruppens faktiska önskningar och behov
- barn och ungdomars kontakter med biblioteket underlättas i så hög grad som möjligt: De ska till exempel aldrig beläggas med förseningsavgifter eller andra avgifter under några som helst omständigheter och de ska inte stoppas från att låna böcker eller andra medier av något skäl, inte heller ska barnens vårdnadshavare faktureras för försvunna barnböcker.

Samverkan

Biblioteket samarbetar sedan lång tid tillbaka med övriga värmländska folkbibliotek under namnet Bibliotek Värmland, där det gemensamma syftet är att erbjuda invånarna i Värmland en likvärdig biblioteksservice med god kvalitet. Region Värmland, Karlstads universitetsbibliotek och sjukhusbiblioteken i Värmland ingår också i Bibliotek Värmland som nära samarbetsparter. Samarbetet består bland annat av gemensamt biblioteksdatasystem, gemensam

webb, kommunöverskridande arbetsgrupper och flera gemensamma databasavtal och tjänster. Det för bland annat med sig att medier lånas fritt mellan biblioteken vilket för bibliotekens användare innebär ökad tillgång till ett bredare utbud. Samarbetet för även med sig en kvalitets-säkrad utveckling av bibliotekets digitala tjänster samt gemensamma upphandlingar av medier, transporter och biblioteksdatasystem. Drifts- och servicenämnden har det övergripande rättsliga ansvaret för detta och är även personuppgiftsansvarig för bibliotekens gemensamma låntagardatabas. Bibliotek Värmland är ett inarbetat begrepp inom och utanför länet och en samverkansmodell att vara stolt över. Munkfors bibliotek ska självklart fortsätta ta del av och aktivt medverka i att utveckla samarbetet inom Bibliotek Värmland.

Det finns även ett nationellt samarbete med landets övriga kommunala och statliga bibliotek, vilket bland annat innebär att bibliotekens medier står till alla svenska låntagares förfogande genom så kallade fjärrlån. Därutöver är Munkfors bibliotek sedan 2013 delaktigt i det så kallade Librissamarbetet. Det innebär att Munkfors bibliotek tillsammans med Kungliga biblioteket och övriga Librisbibliotek i Sverige deltar i arbetet med att skapa en nationell biblioteks-katalog.

Biblioteket samarbetar även lokalt med föreningar, studieförbund och kulturorganisationer, samarbeten som bör uppmuntras eftersom de gynnar alla parter. Som ett led i detta ska föreningar och andra sammanslutningar kunna nyttja bibliotekets tjänster utan kostnad, till exempel via kostnadsfri fotokopiering och lokalbokning. För att främja det lokalhistoriska intresse som finns i kommunen ska biblioteket därutöver arbeta aktivt för att lokalsamlingarna ska vara välvårdade och så kompletta som möjligt. Alla medier ska därför köpas in som handlar om eller utspelar sig i Munkfors kommun eller som är skrivna av författare boende i kommunen. Biblioteket samarbetar också i hög utsträckning internt med andra kommunala funktioner, som för- och grundskola samt socialtjänst, vilket till exempel tar sig uttryck i klassbesök, sagostunder och språkcaféer. Alla dessa samarbeten bör bibehållas och utvecklas kontinuerligt.

Skolbibliotek

Skolbibliotekets funktion

Ändamålet med ett skolbibliotek och dess verksamhet är att stärka elevers lärande, läsförmåga och nyfikenhet vilket bidrar till att utjämna skillnader mellan elever som i sin tur ger dem bättre möjligheter att delta i samhället. Skolbiblioteket kan med hjälp av stimulerande miljö och relevant medieutbud stödja elevernas läsundervisning, fritidsläsning och skolans bildningsuppdrag. Utöver skollagen styrs skolbiblioteket av bibliotekslagen och Skolverkets läroplaner.

Skollagen 2 kap 24 §

- Enligt skollagen ska alla elever i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ha tillgång till skolbibliotek på den egna skolenheten.

- Undantag: om det finns *särskilda skäl* får skolbiblioteket tillhandahållas på en annan av huvudmannens skolenheter eller på kommunens folkbibliotek.
- Skolbiblioteket ska erbjuda varierad och målgruppsanpassat utbud inom fack- och skönlitteratur, informationsteknik och digitala resurser.
- Verksamheten ska ha betydande funktion gällande skolans språk- och läsutvecklande arbete, informationssökning samt öka källkritisk medvetenhet hos eleverna i enlighet med både läroplan och lagkrav.
- Skolbiblioteken ska vara bemannade i sådan grad att ändamålen uppfylls.
- Lokalen ska vara anpassad och utrustad för att möjliggöra den verksamhet som krävs för att uppfylla lagstadgade mål.

Bibliotekslagen

Skolbiblioteket styrs av bibliotekslagen och bidrar därigenom till det demokratiska samhällets utveckling gällande kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Uppdraget ska främja och stärka litteraturens ställning, bidra med intresseväckande aspekter till förmån gällande bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet. Verksamheten ska präglas av en öppenhet, stå fri från censur och andra hindrande åtgärder. Vidare ska skolbiblioteket, som en del av det allmänna biblioteksväsendet, uppmärksamma och underlätta för personer med funktionsnedsättning. I en skolkontext kan det exempelvis gälla elever med läsnedsättning. Litteratur ska även erbjudas på nationella minoritetsspråk, andra språk och på lättläst svenska.

Läroplan (Lgr22) kap 2.8

Rector ansvarar för att alla elever får tillgång, och rätt förutsättningar, till att använda skolbibliotek och dess verksamhet som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens.

Nulägesbeskrivning Munkfors kommuns skolbibliotek

I Munkfors kommun finns två grundskolor: Munkerudsskolan med årskurs F-3 och Forsnässkolan med årkurser 4–9 samt anpassad grundskola.

Forsnässkolans skolbibliotek

I nuläget finns ett skolbibliotek med ett katalogiserat bestånd av fack- och skönlitteratur på Forsnässkolan. Vid bemanning erbjuds eleverna vistelse i skolbibliotekets lokal och kontakt med skolbibliotekarie som arbetar aktivt med verksamhetens uppdrag.

Skolbiblioteksverksamheten erbjuder regelbundna klassbesök med möjlighet att låna böcker till stöd för undervisningen, både för elever och lärare, samt verkar för fritidsläsning hos eleverna. Genom samarbetet med kommunens folkbibliotek och Bibliotek Värmland kan eleverna låna böcker som saknas i skolbibliotekets bestånd.

Vidare kan skolbiblioteket bistå med hjälp gällande informationssökning analogt och digitalt. Verksamheten ska främja ett allsidigt och målgruppsanpassat utbud och därför ska beståndet kontinuerligt gås igenom, gallras och uppdateras.

Bemanningen av skolbiblioteket är en dag i veckan av skolbibliotekarie, övrig tid gäller samverkan med kommunens folkbibliotek som erbjuder ett allsidigt, målgruppsanpassat och sökbart bestånd. Samverkan med kommunens folkbibliotek utgör ett komplement till skolbibliotekets verksamhet och ersätter inte kravet på tillgång till skolbibliotek vid skolenheten. Samverkan ska bidra till att bredda medieutbudet och stärka verksamhetens kvalitet. Bemannings omfattning ska enligt lag stå i proportion till verksamhetens uppdrag och elevernas behov och kan behöva förstärkas.

Munkerudsskolan

I nuläget saknar skolan ett eget bibliotek och därmed sker ett kontinuerligt samarbete med kommunens folkbibliotek genom exempelvis regelbundna klassbesök. Vid besöken får elev, liksom lärare, möjlighet att låna böcker och träffa barnbibliotekarie som verkar för ett informations- och läsförmedlande arbete.

Kommunens folkbibliotek och Bibliotek Värmlands fysiska och digitala medieutbud står till förfogande för elev och lärare. Biblioteksväsendet arbetar för att främja ett allsidigt och målgruppsanpassat utbud och beståndet inventeras, gallras och aktualiseras regelbundet. Utöver klassbesöken finns folkbiblioteket till förfogande i enlighet med öppettiderna.

Identifiering av eventuella framtida behov

Munkerudsskolan står inför en kommande uppbyggnad av ett eget skolbibliotek då den förra lokalen behövde genomgå en renovering. Framtida satsningar kommer utgå från en utredning där faktorer såsom lokal, bemanning och målgruppsanpassat utbud av fysiska och digitala medier tas i beaktning. Målet är att skolbiblioteksverksamhet vid Munkerudsskolan etableras under 2026 i enlighet med skollagens krav på tillgång till skolbibliotek vid den egna skolenheten.

Gällande Forsnässkolans skolbibliotek kommer en utvärdering att ske under planperioden. Det innebär att lokalens storlek och utformning, dess interiör, bemanning och tillgänglighet med eventuella förstärkningar genom självbetjäning (s.k. "meröppet") samt digitala förutsättningar kommer att granskas. Denna granskning ska identifiera om det föreligger behov av eventuella förändringar för att säkerställa kvalitetskraven för skolbiblioteksverksamhet.

Vidare kommer en särskild plan för skolbiblioteksverksamhet med beskrivande metodiska tillvägagångssätt upprättas under planperioden.

Uppföljning

Biblioteksplanen ska följas upp årligen och revideras vid behov. Uppföljningen ska omfatta både folk- och skolbiblioteksverksamhet och kan exempelvis avse bemanning, tillgänglighet, samverkan med förskola och skola, genomförda biblioteksbesök, medieutbud samt i vilken grad verksamheten bidrar till uppfyllelse av lagstadgade mål.

Ansvaret för uppföljning ligger på bibliotekspersonal och verksamhetschef. Uppföljningen sker enligt framtagna rutiner för det systematiska kvalitetsarbetet.